

De Noordzee in 2022: leeggevist of (opnieuw) vol leven?

Zin in een stukje vers gebakken vis uit onze Noordzee... wees er dan snel bij want tegen 2022 is het misschien wel voorgoed voorbij. Toch als het Europees visserijbeleid dezelfde koers blijft varen. Zonder radicale hervorming zijn de Europese wateren tegen dan volledig uitgeput en zullen vissers noodgedwongen hun oliejkker aan de haak moeten hangen.

Tekst: Nathalie De Snijder

Een radicale hervorming is nodig

Het beheer van onze visbestanden wordt sinds 1970 op Europees niveau geregeld door het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB). Het GVB bevat alle regels over hoe en waar gevist kan worden binnen de Europese wateren en door de Europese schepen buiten Europa. Tijdens de jaarlijkse quota-onderhandelingen beslist Europa hoeveel vis er per soort opgevist mag worden. Op dit moment wordt het GVB herzien, en dat is nodig. Want uit een recente studie van de Europese Commissie (EC) blijkt dat als we zo blijven verder doen, in 2022 nog amper 9% van de visbestanden het goed stellen. Er moet dus dringend iets veranderen om onze mariene biodiversiteit te beschermen en om vissers een duurzame toekomst te geven. De huidige hervorming biedt de kans om de overbevissing bij de bron aan te pakken. Wachten op de volgende hervorming, in 2022, is geen optie.

Overbevissing aanpakken bij de bron

De Europese Commissie geeft zelf toe dat de vorige hervorming mislukte. De cijfers spreken voor zich: 30% van de visstocks hebben op dit moment de biologisch veilige grenzen overschreden, wat betekent dat ze zich waarschijnlijk niet meer kunnen herstellen. Dit terwijl de Europese visgronden tot de rijkste in de wereld behoorden.

Een van de belangrijkste oorzaken is de overcapaciteit van de Europese vloot die 2 tot 3 maal te groot is voor de beschikbare visstocks. Het aantal boten moet dus dalen. Maar ook al daalt het aantal schepen, technologische ontwikkelingen doen de vangstmogelijkheden van de schepen alsmaar toenemen terwijl het aantal vissen in de zee drastisch daalt. Het huidige Europese visserijbeleid ondersteunt die overcapaciteit door een verkeerd subsidiebeleid. Ook de Belgische vloot vist nog overwegend met de boomkor, waarvan bekend is

actie@reactie

Aankoop natuur op dieptepunt in Jaar van de Biodiversiteit

In het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit werden in Nagoya ferme principes op papier gezet, maar op het terrein ging het heel wat minder: de aankoop van natuurgebieden zat in 2010 op een historisch dieptepunt. Zowel de overheid (ANB) als organisaties als Natuurpunt kopen terreinen aan en beheren ze, om zo actief bij te dragen aan een duurzaam behoud van de natuur. Volgens het Vlaamse regeerakkoord moet het aankoopritme van de vorige regering minstens voortgezet worden, maar het tegendeel blijkt in de realiteit: de trend is dalend, en in 2010 werd een historisch dieptepunt bereikt, een

combinatie van dalende budgetten en stijgende grondprijzen. Als er niet bijgestuurd wordt, zal 2011 nog erger worden. Natuurpunt vraagt dan ook aan de regering om haar engagementen waar te maken en meer te investeren in duurzame en toegankelijke natuur.

Vlaming wil meer open en groene ruimte

Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen moet, in navolging van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, de krijtlijnen uitzetten hoe Vlaanderen er tegen 2050 zal uitzien. Uit een enquête ter voorbereiding van het plan blijkt dat de overgrote meerderheid van de Vlamingen bekommerd is over het verlies aan open en groene ruimte. Ze vrezden ook dat Vlaanderen tegen 2050 volgebouwd zal

De klassieke boomkor. Foto: Arnold Cory

dat ze de zeebodem sterk verstoord en grote hoeveelheden brandstof verslindt.

Door de overbevissing in haar eigen wateren verlegt de Europese vloot haar terrein steeds meer naar de diepzee of bijvoorbeeld naar de Afrikaanse kust. Ze sluit overeenkomsten met de staatshoofden daar,

Bijvangst loopt in de bodemvisserij op tot 70 à 90 procent van de vangst

maar die partnerschappen komen de lokale vissers en biodiversiteit niet ten goede. Lokale vissers kunnen immers niet op tegen de concurrentie van de Europese schepen en zien zo hun (enige) inkomstenbron verdwijnen.

Gaat het nieuwe GVB ver genoeg om onze visbestanden veilig te stellen?

Op 13 juli legde de EC haar voorstel voor een hervormd GVB op tafel. Ze kondigde een radicale hervorming aan, maar is het voorstel wel radicaal genoeg?

Een aantal elementen in het voorstel zijn positief, zoals de bredere toepassing van de langetermijnmanagementplannen en de intentie om het probleem van de bijvangst aan te pakken. Toch schiet het voorstel aanzienlijk tekort. De Commissie laat de afbouw van de overcapaciteit aan de markt over en voorziet geen dwingende instrumenten om de transitie naar een duurzame vloot te verzekeren, terwijl dit de kern van het probleem is.

Hoe vernieuwend is het commissievoorstel voor een hervormd GVB?

Overcapaciteit is door de Europese Commissie geïdentificeerd als de hoofdoorzaak van de overbevissing. Toch mist het voorstel een duidelijke visie op hoe de vloot afgebouwd moet worden en laat de commissie de afbouw van de overcapaciteit over aan de markt of de lidstaten.

Voor grote schepen (groter dan 12m of met sleep-touwen), wil de Europese Commissie werken met visconcessies. Voor de andere schepen (zijnde meer dan 70% van de Europese vloot), laat Europa het aan

zijn. Natuurpunt deelt die bekommernissen en meent bovendien dat extra ruimte voor natuur een belangrijke win-win situatie kan opleveren met andere maatschappelijke uitdagingen zoals het voorkomen van overstromingen en klimaatadaptatie. Een trendbreuk in het Vlaamse ruimtelijk beleid is dan ook onontbeerlijk. Meer info: www.ruimtevoormorgen.be en aandachtspunten van Natuurpunt: www.natuurpunt.be/ruimte

Hardnekkige knelpunten in overlegproces Natura 2000

In het overleg over de natuurdoelen voor de Europees beschermde natuur in Vlaanderen duiken een aantal hardnekkige knelpunten op. Belangrijke tekortkomingen ivm het behoud/herstel van het areaal, de

versnipperingproblematiek en de basisvereiste om de typische kensoorten van de verschillende habitats op een duurzame manier te kunnen behouden, blijven onopgelost. Het blijkt dat voor heel wat habitattypes en soorten de lat van de gewestelijke doelen te laag gelegd is om hun gunstige staat van instandhouding te kunnen verzekeren. Voeg daarbij de aanhoudende pogingen vanuit sommige economische sectoren bij om de lat zo laag mogelijk te leggen, en het moge duidelijk zijn dat de sfeer beter had kunnen zijn. Natuurpunt zal blijven waken over de kwaliteit van de doelstellingen, omdat niemand baat heeft bij de schijnrechtszekerheid van een onvolledige doorvertaling van de EU richtlijnen.

www.natuurpunt.be/natuurdoelen

actie@reactie

de lidstaten over om maatregelen te nemen om de overcapaciteit op te lossen.

De visconcessies voor de grote schepen zouden als volgt werken: de toegekende jaarlijkse quota's komen per land in een grote pot terecht en vissers kunnen tegen betaling concessies verkrijgen op de quota. De visser kan de gekochte quota dan verder verhandelen. Verschillende landen hebben geëxperimenteerd met gelijkaardige systemen. Uit de praktijk is gebleken dat dit niet zonder risico's is. Het zijn vaak de kleinere, meer duurzame schepen die er stoppen met vissen, waardoor enkel de grote geïndustrialiseerde schepen overblijven. Is het dit waar we naartoe willen, een grote industriële vloot? Indien we er echt voor kiezen om die piste verder te bewandelen dan is het nodig om vanuit Europa een aantal waarborgen te voorzien voor kleine schepen alsook om de markt open te houden voor nieuwe spelers. Daarnaast is het essentieel om de toegang tot de visconcessie te linken met de doelstellingen van het GVB. Schepen die duurzaam vissen moeten gestimuleerd worden om zo de markt te sturen in de richting van meer duurzaam vissen.

Weg met bijvangst of toch niet helemaal?

Vissers vangen niet alleen de soort die ze willen vangen, maar ook te jonge vissen, moeilijk verkoopbare soorten, vis waar ze geen quota voor hebben of andere dieren zoals dolfijnen, schildpadden, albatrossen, haaien, walvissen, zeepaardjes. Dit zeeleven wordt dood of halfdood weer overboord gegooid. 90% overleeft het overboord

“30% van de visstocks hebben de biologisch veilige grenzen overschreden”

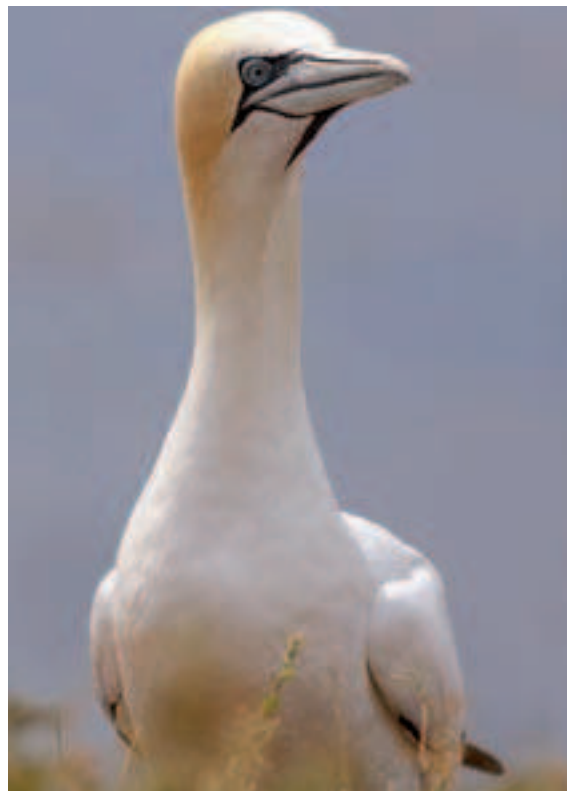
gooien na een bijvangst niet. Volgens de Commissie lopen bijvangsten in de bodemvisserij op tot 70 à 90 procent van de vangst. Dit is pure verspilling van zeeleven en een bedreiging voor het ecosysteem waarvan de dieren deel uitmaken.

Onder druk van campagnes zoals Fish Fight is in het Commissievoorstel een verbod op bijvangst opgenomen. Vanaf nu zou Europa willen werken met landings- in plaats van vangstquota. Vissers zullen dus alle bijvangst moeten aanlanden. Bijvangst overboord gooien kan niet langer. Of een bijvangstverbod het ultieme redmiddel is, betwijfelen we. Beter zou zijn om de nadruk te leggen op duurzame vistechnieken die bijvangst voorkomen.

Neem het roer mee in handen

Kris Peeters, in Vlaanderen bevoegd voor het visserijbeleid, is bereid mee te werken aan een hervorming van het Europees beleid, mits dit op sociaal en economisch verantwoorde wijze gebeurt. Doch hiermee kunnen we nog alle richtingen uit. Laat Minister Kris Peeters en onze parlementsleden weten dat jij het belangrijk vindt dat we inzetten op gezonde mariene ecosystemen als basis voor zeeën rijk aan vis. Verstuur een boodschap via onze website: www.natuurpunt.be/noordzee

Bovendien behandelt het voorstel spijtig genoeg enkel commerciële vissoorten terwijl een belangrijk deel van de bijvangst niet-commerciële soorten zijn zoals dolfijnen en zeevogels, waarvan velen zelfs internationaal beschermd zijn. De voorbije tien jaar waren in Europa al meer dan twee miljoen zeevogels het slachtoffer van bijvangst. De vogels raken klem in vishaken of -netten en verdrinken. Er bestaan eenvoudige

Jan-van-genten doorstaan vaak nog een lange doodsstrijd wanneer ze in netten of vislijnen verstrengeld raken. Foto: Luc Meert

technieken om die bijvangst te vermijden. Maar de technieken zijn tot nu toe niet verplicht en worden op geen enkele manier aangemoedigd.

Het voorstel biedt ook de mogelijkheid om bijvangsten te verkopen en bijvoorbeeld te verwerken als diervoeding. Het is op zich geen slecht idee om de bijvangst die echt niet te voorkomen is een nuttige bestemming te geven. Maar het zal wel een heel moeilijke oefening worden om ervoor te zorgen dat vissers niet eerder geneigd worden om net méér bijvangst te hebben omdat ze er geld voor krijgen.

Langetermijnbeheerplannen, de hoeksteen van het nieuwe Europese beleid?

Die beheerplannen werden al in 2002 geïntroduceerd om zwaar aangetaste visbestanden te herstellen. Het eerste Europese meerjarenplan was het herstelplan voor kabeljauw in de Noordzee in 2004. Het succes van de meerjarenplannen heeft de Europese Commissie ertoe aangezet om die vorm van beheer een bredere toepassing te geven en niet enkel voor aangetaste visbestanden te gebruiken. De langetermijnbeheerplannen kunnen verschillende maatregelen bevatten zoals gesloten gebieden, technische maatregelen m.b.t.

Boot met boomkor. Foto: Peter Thysebaerd

Naar een duurzame Belgische visserij?

De Belgische vloot telt een 80-tal boten en vist vooral op schol en tong met boomkorren. Dit zijn zware sleepnetten met kettingen die de zeebodem doorploegen en platvis opschrikken. Die techniek is erg verwoestend voor het bodemleven en vergt bovendien veel brandstof. De Belgische vissers zijn niet alleen actief in de Noordzee, maar vissen tot in de Ierse zee, het Engelse Kanaal, de Keltische zee en de Golf van Biskaje.

In 2008 kende de visserij door de hoge brandstofprijzen een moeilijke periode. Met Europese middelen wordt sindsdien geïnvesteerd in efficiëntere motoren en vernieuwende technieken zoals bijvoorbeeld de "sumwings", een vleugelprofiel ter vervanging van de buis met zware slossen aan weerskanten van de "klassieke" boomkor. De visvangst blijft hetzelfde maar de vissers hebben minder bijvangst en het leidt ook tot forse brandstofbesparing (tot 20%). Positieve effecten, maar op die manier blijft men

wél met dezelfde vangstcapaciteit vissen. Ook de energie-intensiteit blijft hoog, wat in het licht van de klimaatverandering (en stijgende brandstofprijzen) onhoudbaar is. Een meer fundamentele omschakeling naar duurzamere en meer passieve (= brandstofarme) technieken, komt erg traag op gang.

Eind augustus ondertekenden Kris Peeters, de bevoegde administratie, het ILVO (Vlaams Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek), de rederscentrale en Natuurpunt, een convenant waarin de partijen hebben afgesproken om zich gezamenlijk in te zetten voor het duurzaam maken van de Vlaamse visserij. We hopen dat met dit Convenant het transitieproces binnen de visserijsector goed van start kan gaan. In september vindt de eerste bijeenkomst van de task force plaats en daar zal een concreet actieplan opgesteld worden. Natuurpunt zal meedenken en doen!

maaswijdten en vistuig, inspectie en controle. Ook worden er maximale grenzen gesteld aan de jaarlijkse schommeling in totale toegestane vangsten.

Het Commissievoorstel laat veel vragen onbeantwoord bijvoorbeeld: hoe zullen de langetermijnbeheerplannen cruciale problemen als overcapaciteit, bijvangst en bodemberoering aanpakken? Gelukkig is de rit nog niet afgelopen. De hervorming is pas afgerond begin 2013. In de komende maanden wordt het voorstel van de Commissie verder besproken en aangepast in de Europese Visserijraad en het Europees Parlement.

Jij kan de koers mee sturen!

We hebben jouw steun nodig om onze Belgische politici te overtuigen dat een duurzame visserij en

gezonde mariene ecosystemen nodig zijn om een toekomst te kunnen blijven bieden voor onze vis(sers). Minister Kris Peeters zal België vertegenwoordigen in de Visserijraad en verschillende Belgische parlementsleden zetelen in het Europees Parlement. Dit is de eerste keer in de geschiedenis dat het Europees Parlement op gelijke voet staat met de Visserijraad en mee kan beslissen in visserijaangelegenheden. Voorheen werd het Europees Parlement enkel geconsulteerd, maar had de Visserijraad het laatste woord. De deelname van het Europese parlement kan van wezenlijk belang zijn om de koers in de juiste richting te keren. Tot nu toe domineerden de korte termijn economische belangen in de Visserijraad maar daar kan beweging in komen als het Europese Parlement zijn rol als democratische waakhond opneemt.